

Arkivyskupas K. Kėvalas: „Turime tapti dovana kitiems – tai yra tikroji Kalėdų prasmė“
Ištrauka iš knygos „Žmogaus širdis sutverta dangui“

„Nepaisant susitvenkusios tamsos, reikia tikėti šviesa ir prisiminti, kad kuo tamsesnė naktis, tuo ryškiau spindi žvaigždės. Tuo ryškiau spindi Kalėdų istorija ir jos svarba“, – knygoje „Žmogaus širdis sutverta dangui“ drąsina Kauno arkivyskupas Kęstutis Kėvalas.

Ši K. Kėvalo ir Vytauto Raškausko pokalbių knyga kviečia stabtelėti ir skirti laiko apmąstymams prieššventiniame šurmulyje. Knygoje „Žmogaus širdis sutverta dangui“ dvasininkas atvirai dalijasi vaikystės ir jaunystės prisiminimais, pasakoja apie savo pašaukimo kelią, svarsto apie darbų prasmę ir gyvenimą nužymincią krikščionišką viltį.

Belaukiant švenčių, kviečiame skaityti K. Kėvalo mintis apie Kalėdų laiką.

Mėgstama pabrėžti, kad Kalėdos – tai artimųjų susitikimo, namų jaukumo, dovanų džiugesio šventė. Bet ar galima Kalėdų stebuklą patirti be artimųjų, be valgiais nukrauto stalo ir dovanų?

Kalėdos yra Dangaus Kūrėjo žinia kiekvienam žmogui, kad jis nėra vienišas šioje visatoje, kad Viešpats ateina mus aplankyti pats tapdamas vienu iš mūsų. Tad Kalėdos pirmiausia – Dievo ir žmogaus susitikimas.

<...> Kalėdų įvykis primena, kad Viešpats įžengia į žmogaus vargo situacijas ir jį kalbina. Jis save dovanoja mums, dažnai vargstantiems žemės keleiviams. Ši dovana ir yra tikrojo džiaugsmo priežastis. Net jei šalia trūksta artimųjų, Dievas yra su mumis.

Gilus širdies džiaugsmas yra įmanomas net ir vargo situacijose, nes jį teikia ne tiek eglutė ar namų jaukumas, kiek draugystė su Dievu. Kalėdos mus moko išgirsti angelų giesmę: „Garbė Dievui aukštybėse, o žemėje ramybė geros valios žmonėms!“. Tai reiškia, kad, nepaisant tamsos, reikia priimti dangaus žinią, kuri ateina per piemenėlius, išminčius, per Kūdikio gimimą. Nepaisant susitvenkusios tamsos, reikia tikėti šviesa ir prisiminti, kad kuo tamsesnė naktis, tuo ryškiau spindi žvaigždės. Tuo ryškiau spindi Kalėdų istorija ir jos svarba.

Be dovanų, be eglutės galima išsiversti, o be Mišių?

Jei Kalėdos būtų tapatinamos tik su komercine švente ar žiemos atostogų laiku, kitaip sakant, jeigu iš Kalėdų ištrauktume Kristų – tai tas pats, kaip švęsti gimtadienį be žmogaus, kurį minime, tai yra be priežasties.

Vakariečiai neturėtų pamiršti, kad skaičiuoja metus būtent nuo šio įvykio. Sakome – „mūsų era“. Ją apibrėžia Kristus, kuris šiuo metu daugeliui tampa nepažįstamas ir nebevertinamas. Tačiau sunkumo, kančios patirtis kaskart mus prie Jo priartina, nes Kristus savo gyvenimu parodė, kad vargą, išbandymą patiriantis žmogus yra arčiau Dievo. Juk gimimo naktį Betliejuje Jėzų pirmieji pamatė ir arti Jo buvo piemenys, kurie nakvojo laukuose. Kalėdų istorija gražiai atskleidžia, kad vargstantiems tenka ypatinga vieta Dievo mintyje.

Prisiminėme abi Kalėdų istorijos puses – džiaugsmingą ir sunkiąją. Jums asmeniškai kokia pirmiausia yra Kalėdų žinia?

Kadaise girdėjau įsimintinus pranciškonų pamokslininko Stano Fortunos žodžius, kad Jėzus tapo dovana mums visiems, ir jeigu norime būti kaip Jėzus, turime tapti dovana kitiems – tai yra tikroji Kalėdų prasmė, o pati šventė ir perkamos dovanos yra tik jos atspindys, nes rinkdamas dovaną ir ją teikdamas mąstau apie kitą žmogų, turiu įsijausti, kas jam patiktų, ko reikėtų – taip pirmiausia dovanojame savo laiką, mintis.

Svarbu pridurti, kad savęs dovanojimas, auka dėl kito gerovės kartais gali reikšti ir savęs apiplėšimą, tačiau kartu mes praturtėjame, atverdami savo širdį ir kraudami „nenykstantį lobį danguje“ (plg. Lk 12, 33). Tai ir yra Kalėdų ir apskritai Jėzaus atskleisto paradokso esmė.

Pasklaidykime gražiausius jūsų vaikystės Kalėdų prisiminimus, kurie šildo širdį ir lydi iki šių dienų – muzika, valgiai, eglutė, šventinė ruoša, Piemenėlių Mišios. Kas pirmiausia ateina į galvą?

Kalėdos visada buvo susijusios su skuba ruošti, kadangi sovietmečiu tai buvo darbo diena, taigi ruošdavomės švęsti tik tėvams grįžus iš darbų. Ir nors tai nebuvo „legali“ šventė, buvo apsimetinėjama, kad tai eilinė darbo diena, tačiau švęsdavo visi. Namų parėję tėvai skubiai ruošdavo stalą, puošdavome eglę. Tą skubėjimo nuotaiką galėtume susieti su Šventosios Šeimos istorija – jie taip pat skubiai ieškojo, kur apsistoti, nes štai artėja gimdymas. Taigi ta ruošimosi nuotaika ne visada buvo rami, būdavo, kad ir apsipykdavome nespėdami suktis. Tačiau susėdimas prie Kūčių stalo man būdavo tikras stebuklas, nes staiga apimdavo visiška ramybė, tarsi to skubėjimo visai nebūtų buvę. Man labai įsiminė tos dvi visiškai skirtingos tikrovės – sušilus plušant ir lakstant, o paskui visiems šeimos nariams susėdus prie stalo – ramiai laužant kalėdaitį prie žvakių šviesos. Atrodydavo, kad norėtusi tą akimirką sustabdyti, kad visada taip bendrautume, šnekėtume aplink stalą susėdę.

Taip patėjimas į Bažnyčią per girgždantį sniegą, o atėjus – joje tvyranti nežemiška ramybė, slėpingumas. Viskas mums, vaikams, atrodė be galo žavu ir paslaptinga: žmonės džiaugsmingais veidais, šviečianti eglė, prakartėlė ir giesmės, tarsi ne iš šio pasaulio. Sovietiniais metais niekur kitur negalėjai jų išgirsti – nei per radiją, nei per televiziją, todėl tai buvo absoliučiai unikali patirtis, įžengimas į visai kitą, Dievo, pasaulį, visiškai iškrentantį iš tos tikrovės, kurioje kasdien gyvenome. Ne veltui Bažnyčios katekizmas įvardija bažnyčios slenkstį kaip labai svarbią vietą šalia kitų, kaip altorius ir tabernakulis. Bažnyčia tikrai mums buvo slenkstis į visiškai kitą patirtį, kuri susijusi su paslaptimi ir kartu labai paprasta, artima, primenanti, kad Dievas čia labai arti.

Kalėdos man taip pat asocijuojasi su kvapais. Mandarinų kvapu, kadangi tai buvo deficitinė prekė, tačiau kažkokiais stebuklingais būdais jie vis tiek pasirodydavo per Kalėdas. Ir kepamų kūčiukų kvapu. Jie ir dabar kažkaip sujaudina. Mums, vaikams, tai būdavo pati didžiausia Kalėdų dovana – maišelis mandarinų ir riešutų. Tai man visada išliko kaip Kalėdų įvaizdis. Mandarinų kvapas Kalėdas primena net ir vasarą.

Užsiminėte apie deficitą. Kalėdos vėlyvuojū sovietmečiu – ką galėjote ir ko negalėjote?

Žmonės turėdavo įdėti labai daug pastangų, kad stalas būtų gausus. Net paprasčiausia silkė, marinuoti žirneliai mišrainei ar aguonos būdavo deficitas, ir žmonės turėdavo suktis, kad jų gautų. Atsimenu, kaip kantriai mama vasarą surinktas aguonas laikydavo būsimam aguonų pienui, o mes, vaikai, jų norėdavome paragauti anksčiau, bet tai būdavo griežtai draudžiama dėl

Kalėdų. Aišku, trūkumai buvo sprendžiami labai kūrybiškai – turgus tada pradėdavo veikti daug intensyviau ir žmonės vieni su kitais mainydavosi. Taip pat gelbėdavo vadinamasis blatas – kažkur prieiti ir kažkaip gauti.

Įdomus dalykas, kad tai buvo neoficiali šventė, ir visgi ji būdavo švenčiama visuotinai – net sovietinė valdžia nediršo sustabdyti Kalėdų, o ir nebūtų pajėgusi. Visi žinojo, kad žmonės švenčia, daugelį tą dieną anksčiau paleisdavo iš darbų. Kalėdos buvo stipresnės už visas valdžios ideologines nuostatas.

Įdomų dalyką išgirdau iš vieno Domeikavoje gyvenančio žmogaus, kuris tarnavo sovietinėje armijoje vairuotoju ir vežiodavo tuometinius kosmonautus. Jis pasakojo, kad jie įsikalbėdavo, ir, pasirodo, tie žmonės šventė ir Kalėdas, ir Velykas, o prieš išskrisdami į kosmosą jo, kaip vairuotojo – žinodami, kad jis tikintis – prašydavo pasimelsti. Sakė, kad tarp kosmonautų netikinčių nebuvo. Sakytume – tai sovietinis elitas, kuriam patikėta visos sąjungos svarbi misija, o visgi Kalėdų trauka buvo tokia stipri, kad ir jų namuose jos būdavo švenčiamos. Tai yra Viešpaties žodžių „jis numeta galiūnus nuo sostų“ (plg. Lk 1, 52) išsipildymas. Tie galiūnai su savo sistema, ideologija, ginklais nepajėgė įveikti Kalėdų. Vis dėlto žmogaus prigimtis šaukiasi Dievo artumo, nes tai yra mūsų savastyje.

Gal kai kam tai yra žiemos, šeimos, tradicinė šventė, bet pats noras ją švęsti išlieka nepaisant nieko – net jeigu šventėje nebelieka Dievo užuominos, kuri sudaro jos esmę. Vadinasi, nepaisant šios šventės prasmės nežinojimo ar ignoravimo, vis tiek prasimuša Dievo ilgesys ir galop Kalėdos švenčiamos. Manau, kad tai Dievas kalbina žmogų per šilumos, jaukumo, bendrystės ilgesį. Tai kartu yra įrodymas, kad Dievo malonė visuotinė ir veikia net žmogui netikint.